

Rammebetingelser og praksis for disponering av offshore innretninger

9.1 Bakgrunn

Teknologi for fjerning og eventuelt annen disponering av offshore innretninger er diskutert i delutredning 10 "Miljøteknologi".

I aktivitetsscenariene for helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten-Barentshavet inngår utbyggingskonsept med havbunnsanlegg, enten fasett inn til flytende produksjonsinnretninger (FPSO) eller med transport gjennom rørledninger direkte til land. Fokus i dette notatet er derfor på denne type innretninger, men også andre typer innretninger diskuteres generelt i forhold til regelverk og rammebetingelser.

Totalt sett er det relativt få innretninger som er fjernet fra norsk sokkel, men en rekke innretninger forventes fjernet de kommende 10 år, noe som vil gi styrket erfaring fra denne typen operasjoner.

For de innretningene som er fjernet er det hovedsakelig konvensjonell fjerningsteknologi som er benyttet. Dette innebærer ulike former for kutting, løfting ved bruk av tungløftefartøy og transport til land på tungløftefartøyet, andre fartøy eller på lektere. Slik teknologi forventes anvendt også for eventuelt bunnfaste innretninger i Lofoten-Barentshavet. FPSOer fjernes direkte, og eventuelle ankerfester tas opp eller etterlates. For rørledninger er det også flere tilgjengelige metoder for fjerning og annen disponering.

9.2 Omfang av innretninger i området Lofoten-Barentshavet

De tre aktivitetsscenariene legger opp til ulike nivå for petroleumsvirksomheten, hovedsakelig basert på havbunnsutbygging med ilandføring for gassfelt og flytende produksjon ved bruk av FPSOer for oljefelt. For to oljefelt vurderes også havbunnsutbygging med ilandføring. Tabellen nedenfor angir type konsept for de ulike aktivitetsscenariene. Tabellen viser hvilke av de tre aktivitetsscenariene (1, 2 og 3) som er aktuelle for de ulike geografiske områdene.

Oljefelt	Havbunns- utbygging	Produksjonsinnretning til havs
Nordland VI	2,3	2,3
Lopparyggen Øst		2,3
Troms I		1, 2, 3
Nordland VII		3
Bjørnøya Vest		3
Finnmark Øst	3	3
Gassfelt		
Troms II	3	
Troms I	1, 2, 3	
Finnmark Øst	2,3	
Nordkappbassenget	2,3	

Omfanget av disponeringsarbeid i Lofoten-Barentshavet i et 20+ års perspektiv varierer fra ett satellittfelt og én FPSO (nivå 1) til fire til seks satellittfelt og fire til seks FPSOer (nivå 3). Siden utbyggingene benytter FPSOer representerer alle alternativene et relativt begrenset fjerningsomfang i norsk sammenheng.

I tillegg kommer rørledninger/kabler internt på felt og til land. Omfanget av rørledninger vil være i størrelsesorden 50-800 km (ifølge studien fra Scandpower henholdsvis 50, 350 og 800 km for de tre scenariene), avhengig av utbyggingsløsningen.

9.3 Rammebetingelser

Avslutningsplan

Fra 1997 har det vært et krav i petroleumsløven at det skal leveres en avslutningsplan. Rettighetshaverne skal legge planen frem for Olje- og energidepartementet (OED) fem til to år før en tillatelse utløper eller oppgis eller bruken av en innretning endelig opphører.

Avslutningsplanen består av to hoveddeler, en disponeringsdel og en konsekvensutredning. Petroleumsforskriften § 44 angir hovedinnholdet i disponeringsdelen, og § 45 omhandler konsekvensutredningen. Rammeforskriften § 22 angir særskilte krav til dokumentasjon innenfor HMS-området. Disponeringsdelen behandles av OED i samarbeid med Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) og OD. Problemstillinger knyttet til HMS behandles av AAD og OD (Petroleumstilsynet etter 1.1.2004). OED koordinerer den offentlige høringen av konsekvensutredningen mot berørte departementer, fylkeskommuner, kommuner og interesseorganisasjoner.

Installasjoner skal fjernes og ilandføres etter at de er tatt ut av bruk. Etter at de er ilandført vil de enten bli gjenbrukt, resirkulert eller deponert. Avslutningsplanen skal beskrive fjerning, og eventuelt andre aktuelle disponeringsalternativ, og omhandle blant annet tekniske, sikkerhetsmessige, miljømessige og økonomiske forhold knyttet til disse alternativene, samt angi en tidsplan. Planen skal også beskrive hvilke konsekvenser alternativene har for fiskeriene og andre brukere av havet.

Samtykke før disponering

Før disponeringsaktivitet iverksettes kreves samtykke fra OD (Petroleumstilsynet etter 1.1.2004)), jf rammeforskriften § 2 og opplysningspliktforskriften §§ 5 og 6.

Spesielt for rørledninger

De regler som ligger til grunn for beslutning om disponering av marine rørledninger og kabler er, foruten petroleumsløven, internasjonale regler fastsatt i, eller i medhold av, OSPAR-konvensjonen av 1992. Tekniske, sikkerhetsmessige, miljømessige og økonomiske forhold, samt hensynet til andre brukere av havet skal vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Innenfor territorialgrensen kommer også annet regelverk til anvendelse. Eventuell etterlatelse av rørledninger kan kun skje i henhold til tillatelse gitt av det enkelte lands kompetente myndigheter og under gitte vilkår.

I Norge er det gjennomført et omfattende utredningsprogram for å vurdere disponering av rørledninger. Resultatene fra dette programmet, og nærmere retningslinjer for disponering av

rørledninger, finnes i stortingsmelding nr 47 (1999-2000) "Disponering av utrangerte rørledninger og kabler på norsk kontinentalsokkel".

I hovedtrekk sier denne stortingsmeldingen at:

"Som en generell regel bør tillatelse gis til at rørledninger og kabler etterlates når de ikke er til ulempe eller utgjør en sikkerhetsmessig risiko for bunnfiske, sammenholdt med kostnadene med nedgraving, tildekking eller fjerning. Dette innebærer at rørledninger og kabler etterlates når det ikke drives slikt fiske av betydning eller når rørledningene eller kablene er eller blir forsvarlig nedgravd eller tildekket. I begge tilfeller er det en forutsetning at rørledningene og kablene er rensset for stoffer som kan medføre skader på livet i havet. Der det ikke er forsvarlig å etterlate rørledninger og kabler på havbunnen, er nedgraving normalt en bedre løsning enn ilandbringelse."

Internasjonale avtaler, retningslinjer m. v. angående disponering av innretninger

I tillegg til nasjonalt regelverk kommer spesielt Oslo- og Pariskonvensjonen (OSPAR) til anvendelse. Ved etterlatelse av innretninger vil imidlertid retningslinjene til International Maritime Organisation (IMO) legge føringer for hvilke løsninger som er akseptable.

IMO-retningslinjene

IMO-retningslinjene er veiledende retningslinjer og har i første rekke som formål å ivareta hensynet til skipsfarten. I forbindelse med fjerning av innretninger er følgende mest relevant:

- Innretninger som står på mindre enn 75 meter vanddyb, og som har en strukturvekt på mindre enn 4000 tonn skal fjernes. Vanddypet er 100 meter for innretninger som er plassert ut etter 1. januar 1998
- Innretninger som fjernes til under havoverflaten, skal fjernes ned til minimum 55 meter under havoverflaten
- Innretninger som etterlates, skal merkes forsvarlig

OSPAR-konvensjonen

OSPAR-vedtak 98/3 om disponering av utrangerte offshore installasjoner trådte i kraft 9. februar 1999 og legger føringer for hvilke disponeringsalternativ som er akseptable for ulike typer innretninger til havs. Vedtaket omfatter ikke rørledninger, deler av en innretning som befinner seg under havbunnen og ankerfundament i betong som ikke er til hinder for fiskeriene.

Vedtaket innebærer at det er forbudt å dumpe og å etterlate helt eller delvis utrangerte offshore installasjoner i sjøområdet. Med mindre de kan tjene til annen bruk, eller unntakene redegjort nedenfor kan påberopes, må alle installasjoner tas på land.

Det kan fattes unntak fra forbudet for følgende installasjoner eller deler av installasjoner dersom en samlet vurdering viser at det er sterke grunner for sjødisponering:

- 1 Nederste del av bunnfaste stålinstallasjoner (installasjoner som har en understellsvekt på mer enn 10000 tonn) utplassert i sjøområdet før 9. februar 1999.
- 2 Understell på betonginstallasjoner og betong ankerfundament (til hinder for fiskeriene)
- 3 Enhver annen installasjon når eksepsjonelle eller uforutsette omstendigheter som skyldes skade på konstruksjonen eller forringelse, eller andre årsaker som innebærer tilsvarende vanskeligheter kan påvises

Dersom det søkes om unntak fra OSPAR-kravet om at alle innretninger skal ilandføres, skal det gjennomføres en konsultasjonsprosess med de øvrige traktatpartene. Det enkelte lands relevante myndigheter fatter endelig vedtak og utsteder en eventuell tillatelse til unntak fra OSPAR-kravet.

Ved utstedelse av en slik tillatelse er det en rekke krav som skal oppfylles. Disse kravene, samt nærmere detaljer knyttet til punktene angitt ovenfor, er nærmere beskrevet i OSPAR-beslutning 98/3.

Det vises for øvrig til Stortingsproposisjon nr 8 (1998-99), Beslutning om disponering av utrangerte offshore installasjoner.